

Таїса СИДОРЧУК (Київ)

МАТЕРІАЛИ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА (США) В АРХІВІ ОМЕЛЯНА ПРІЩАКА: ЗМІСТ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНО-ТИПОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Осмилення ролі і внеску кожної української наукової інституції є важливою передумовою створення синтезуючих досліджень у царині історії вітчизняної науки як феномену в цілому, а також окремих її періодів, наукових напрямів, шкіл, галузей наукового знання тощо. Значний поступ у вивченні постання і функціонування українських наукових установ відбувся в останні 20–25 років. При цьому здебільшого об'єктами вивчення вітчизняними та зарубіжними дослідниками, а також предметами обговорень на наукових форумах, є в основному українські наукові об'єднання академічного типу і науково-освітні установи, що виникли в Україні й поза її межами у XIX і першій половині XX ст. Це, насамперед, Наукове товариство імені Шевченка (Львів), Історичне товариство Нестора Літописця (Київ), Українське наукове товариство в Києві, Український вільний університет (Відень, Прага), Українська господарська академія в Подєбрадах, Український високий педагогічний інститут імені Михайла Драгоманова в Празі, Український науковий інститут у Берліні й Український науковий інститут у Варшаві, Історико-філологічне товариство в Празі та ін. Натомість цей своєрідний інформаційно-науковий вибух менше торкнувся дослідження інституційних форм української науки другої половини XX ст. На тлі нечисленних розвідок, присвячених Українській вільній академії наук, Українському науковому інституту Гарвардського університету, Канадському інституту українських студій тощо, дослідження про Українське історичне товариство (далі: УІТ) та його друкований орган “Український історик” (далі: УІ) становлять виняток в українській історіографії. Головна роль у системному літописі УІ та УІТ, що постали у 1960-х роках у США, належить їхньому ініціаторові, засновнику й багатолітньому керівнику Любомиру Винару (1932–2017)¹,

¹ Див.: *Винар Л.* Десятиліття “Українського історика”. 1963–1973. – Мюнхен; Нью-Йорк, 1974. – 50 с.; *його ж.* Двадцятиліття “Українського історика” і завдання українських істориків // *Український історик.* – 1983. – Ч. 2–4. – С. 5–24; *його ж.* Українське історичне товариство: генеза і рання діяльність (Замітки основника УІТ) // *Там само.* – 1995. – Ч. 1–4. – С. 11–52; *його ж.* Українське історичне товариство. 1965–2000: Статті і матеріали. – Чернівці, 2000. – 126 с.; *Винар Л., Атаманенко А.* Українське історичне товариство: сорок років діяльності (1965–2005). – Нью-Йорк, Острог, 2006. – 118 с.; та ін.

який вже після першого десятиріччя журналу та товариства був переконаний, "...що історію «Українського історика» і УІТ вже можна і треба писати тепер, по гарячих слідах праці, доки живуть співробітники подій"². Крім того, діяльність УІТ стала спеціальним предметом низки статей та докторської праці української дослідниці Алли Атаманенко³.

Основний комплекс архівних документів щодо історії та функціонування УІТ та УІ, зокрема періоду 1964 – початку 1990-х років, зберігається у США, а також в інституціях та у приватних колекціях українців за кордоном, з якими УІТ і УІ співпрацював і підтримував стосунки. В архівних та наукових установах України матеріали УІТ і УІ відклалися здебільшого, починаючи від 1990-х років, часу налагодження наукових контактів між вітчизняними та діаспорними науковими інституціями. Документи ж перших десятиліть діяльності УІТ та УІ в Україні можна знайти лише в деяких бібліотеках та архівах, куди вони потрапили у складі окремих колекцій, переданих з діаспори. До них належить бібліотечно-архівно-мистецька колекція видатного вченого зі світовим ім'ям Омеляна Пріцака (1919–2006), яка була перевезена у 2007 р. зі США до України і відкрита для широкого користування студентів і науковців у спеціально створеному структурному підрозділі наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" (далі: НаУКМА) – Меморіальному кабінеті-бібліотеці Омеляна Пріцака. Бібліотечний фонд нараховує близько 20 тисяч томів книжок та періодичних видань⁴. Зміст систематизованого і науково опрацьованого у 2010–2012 рр. архіву вченого викладений у чотирьох описах⁵.

О. Пріцак, здійснивши від часу захисту докторської дисертації в Геттінгенському університеті (Німеччина) успішну наукову кар'єру як сходознавець, у 1960/61 навчальному році працював гостьовим професором у Гарвардському університеті. Після чотирирічної роботи у 1961–1964 рр. на посаді професора тюркології та історії Центральної Азії у Вашингтонському університеті (Сіетл) він був запрошений на аналогічну посаду знову до Гарвардського університету⁶, де працював до виходу на пенсію у 1990 р. З часу переїзду з Німеччини до США О. Пріцак активно включається також у наукове та громадсько-культурне життя української громади, а з 1967 р. відіграє одну з ключових ролей у створенні українознавчих студій у Гарвардському університеті.

² *Винар Л.* Десятиліття Українського історика. – С. 4.

³ *Винар Л., Атаманенко А.* Українське історичне товариство: сорок років діяльності...; Матеріали до історії Українського історичного товариства / Ред. А. Атаманенко. – Нью-Йорк, Острог, 2006. – 384 с.; *Атаманенко А.* Українське історичне товариство (1965–1991): Автореф. дис. ... д. іст. н. – К., 2010. – 39 с.; та ін.

⁴ Вся книжкова колекція О. Пріцака представлена в електронному каталозі наукової бібліотеки НаУКМА. З її складом та обсягом можна ознайомитись за посиланням: <https://library.ukma.edu.ua/>

⁵ Зі змістом архівної колекції можна ознайомитися на сайті Наукової бібліотеки НаУКМА за посиланням: <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/1724>

⁶ *Пріцак О.* Мій шлях історика // Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. – К.; Кембридж, 1991. – С. 72–74.

Документи архіву О. Пріцака свідчать, що науково-організаційні взаємостосунки між ним як ученим, а пізніше ще й як організатором і директором Українського наукового інституту Гарвардського університету, з одного боку, та Л. Винаром й іншими творцями “Українського історика” й Українського історичного товариства, – з другого боку, були налагоджені вже на початку 1964 р. і тривали до його смерті у 2006 р. Більш як 40-річні офіційні й товариські контакти О. Пріцака і наукового кола УІ та УІТ мали різні періоди щодо інтенсивності й характеру співпраці⁷. Найбільш продуктивними були два періоди: перше десятиріччя від часу постанови “Українського історика” – 1964–1973 рр. та десятиріччя після повернення О. Пріцака з України до США – 1996–2006 рр., що відобразилося й на формуванні складу, обсягу, характеру матеріалів УІТ та УІ в бібліотечній та архівній колекціях вченого.

За змістом, видами та типами матеріали УІТ та УІ в колекції О. Пріцака поділяються на декілька груп: а) наукові праці О. Пріцака, підготовлені спеціально для друку в УІ; б) листування організатора і керівника УІ та УІТ Л. Винара з О. Пріцаком; в) інформаційні матеріали та бюлетені УІТ; г) книжки та відбитки праць Л. Винара; г) наукові праці та листування членів УІТ і його Управи; д) комплект журналу УІ та інші видання УІ та УІТ. В “Українському історичному” О. Пріцак надрукував шість матеріалів, три з яких відображають коло його наукових інтересів⁸; дві публікації пов’язані зі створенням та діяльністю українознавчого центру в Гарвардському університеті⁹ та один біографічний нарис про свого вчителя Івана Крип’якевича¹⁰. Всі вищевказані статті, поряд з друківаними варіантами, зберігаються в колекції О. Пріцака також у вигляді рукописів чи машинописів з авторськими правками та виписками з кожної теми публікації. Слід підкреслити, що саме в “Українському історичному” в 2005 р. було надруковано одну з останніх прижиттєвих праць О. Пріцака “Тюркська етимологія назви «козак»”, яка тематично об’єднала дві сфери його наукових досліджень – сходознавство та україністику. Друкований варіант цієї статті О. Пріцакові був надісланий Л. Винаром з дарчим написом і подякою за співпрацю¹¹.

У контексті вивчення постанови УІТ та його утвердження як фахового об’єднання українських науковців за кордоном поряд зі старшими україн-

⁷ Див.: *Атаманенко А.* Співпраця Українського історичного товариства з Українським науковим інститутом Гарвардського університету // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2011. – Вип. XXX. – С. 263–268.

⁸ *Пріцак О.* Половці // Український історик. – 1973. – Ч. 1–2. – С. 112–118; *Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові поміж двома війнами* // Український історик. – 1981. – Ч. 1–4. – С. 147–152; *Тюркська етимологія назви “козак”* // Там само. – 2005. – Ч. 2–4. – С. 174–179.

⁹ *Пріцак О.* Проект “Вступу до історії України” // Там само. – 1968. – Ч. 1–4. – С. 128–133; *The Ukrainian Studies at Harvard University* // Там само. – 1969. – Ч. 4. – С. 63–71.

¹⁰ *Пріцак О.* Іван Крип’якевич (1886–1967): (У першу річницю смерті Івана Крип’якевича) // Там само. – 1968. – Ч. 1–4. – С. 82–86.

¹¹ Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 194. – Арк. 7–10.

ськими науковими інституціями – Науковим товариством імені Шевченка в Європі та у США й Українською вільною академією наук у США, важливе значення має епістолярна група документів, що була зібрана і збережена О. Пріцаком. Всі листи УІ та УІТ до О. Пріцака за підписом Л. Винара систематизовані в одній справі і налічують 38 документів, хронологічно охоплюючи період майже в 40 років – з 1964 по 2002 р.¹² У листах порушені такі теми, як бачення Л. Винаром завдань та мети створення УІ та УІТ, структура УІ, його проблемно-тематичні блоки, авторський склад, залучення іноземних фахівців до співпраці, організація наукових конференцій українських істориків, матеріально-фінансовий стан УІ та шляхи його поліпшення, координація видавничих планів українських інституцій, організація індивідуальних зустрічей та співпраці різних українських наукових осередків, зокрема Українського наукового інституту Гарвардського університету, обмін друкованими та архівними матеріалами для власних наукових досліджень тощо. Вже у першому листі від 22 листопада 1964 р. Л. Винар пропонує долучитися до співпраці в УІ, сподіваючись, що О. Пріцак допоможе “своїм цінним вкладом вдержати це видання на відповідному рівні”¹³. О. Пріцак не лише зголосився до участі у журналі, але й, маючи на той час значний досвід створення і редагування академічного журналу “Ural-altaische Jahrbücher” у Німеччині, висловлював поради щодо поліпшення УІ та ділився своїми знаннями. Наскільки цінними і важливими були ці поради, засвідчують неодноразові вдячні слова Л. Винара О. Пріцакові “за всі критичні уваги щодо змісту і взагалі редагування УІ”¹⁴. Крім того, засновник УІ та УІТ не лише звертався до О. Пріцака з проханням щодо його участі у журналі та конференціях, але й радився в організаційних справах та просив про зауваження також і щодо перших установчих документів історичного товариства¹⁵.

Особливість всього епістолярного комплексу в архіві О. Пріцака полягає в тому, що кореспонденти вченого зі своїми листами надсилали значну кількість додатків (рукописи статей, інформаційні матеріали, фотографії, копії протоколів, друкованих видань тощо), які здебільшого О. Пріцак зберігав разом з відповідним листом¹⁶. Листи Л. Винара до О. Пріцака яскраво ілюструють цю особливість, що сьогодні уможливило дослідникам ознайомлення з різними підготовчими, організаційними, інформаційними матеріалами видання УІ та діяльності УІТ, зокрема на початкових стадіях їхньої діяльності. Так, в архіві науковці знайдуть перші документи щодо заснування УІТ – Комунікат, Обіжний листок, Вибірчий листок, списки ініціативної групи, а також ініційований УІТ План видання української історичної бібліографії, проекти програм наукових конференцій тощо. Крім того, серед додатків до листів Л. Винара містяться ксерокопії різних матеріалів, якими

¹² Там само. – Спр. 929.

¹³ Там само. – Арк. 1.

¹⁴ Там само. – Арк. 7.

¹⁵ Там само. – Арк. 2.

¹⁶ При опрацюванні архівної колекції О. Пріцака співробітниками НаУКМА цю особливість його власної систематизації листування було збережено.

обмінювалися кореспонденти, зокрема ксерокопія статті Наталії Полонської-Василенко про Марію та Катерину Грушевських¹⁷, ксерокопія протоколу засідання групи членів Українського історико-філологічного товариства у Празі від 24–25 жовтня 1945 р., де виступав Олександр Оглоблин з доповіддю “Критика концепцій акад. М. Слабченка, проф. П. Клепатського, проф. А. Яковліва та акад. М. Возняка про автора «Історії русов»”¹⁸. Продовженням офіційного листування є 11 вітальних листівок та записок Л. Винара до О. Пріцака 1999–2006 рр., в яких поряд зі святковими побажаннями мова йде про підготовку та друк статей в “Українському історичному”, зокрема щодо написання О. Пріцаком статті про роботу О. Оглоблина над “Історією русів”¹⁹. Зі змісту листів Л. Винара відомо, що О. Пріцак у відповідь на його прохання також надсилав зі своїми листами матеріали, потрібні для наукової роботи Л. Винару, зокрема ксерокопії бібліографії праць І. Крип’якевича, текст автобіографії М. Грушевського 1926 р. та ін. Ймовірно, що саме надісланим О. Пріцаком останнім матеріалом Л. Винар скористався, передрукуюючи автобіографію М. Грушевського у 1981 р.²⁰

В архівній колекції О. Пріцака зберігаються 19 бюлетенів УІТ, які, за задумом Управи УІТ, “призначалися для внутрішнього вжитку, як теж для загальної інформації про діяльність УІТ та індивідуальну працю наших членів”²¹. Хоча добірка бюлетенів УІТ в колекції неповна, проте вона містить перші 14 номерів, що видавалися протягом 1967–1970 рр. і дають цінну інформацію для створення літопису товариства та його видань на етапі становлення і утвердження в північноамериканському академічному видавничому ландшафті. Крім того, саме в першому числі бюлетеня за січень 1967 р. знаходимо інформацію щодо наукової біографії О. Пріцака, зокрема, про його вступ до УІТ поряд з іншими українськими науковцями – Василем Гришком, Костем Паньківським, Дмитром Штогрином, Левом Шанковським²². Окрім бюлетенів, важливим джерелом до історії УІТ та УІ є збережені О. Пріцаком різні інформаційно-довідкові матеріали, зокрема звернення Управи УІТ до громадськості та науковців з питань передплати УІ, фінансової підтримки, з запрошеннями до співпраці, щодо відзначення ювілеїв товариства, а також каталоги книжкових видань УІТ.

Оскільки О. Пріцак співпрацював та підтримував контакти з багатьма вченими, в його архіві зберігаються різноманітні за жанрами і видами документи українських науковців, зокрема тих, які входили до Ініціативної

¹⁷ Полонська-Василенко Н. Світлій пам’яті Марії та Катерини Грушевських // Наше життя. – 1956. – Ч. 4. – С. 9–10.

¹⁸ Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 929. – Арк. 51–52. Слід зазначити, що на засіданні були присутні серед інших професор Павло Ковалів, Олександр Моргун і Наталія Полонська-Василенко, яка як секретарка вела протокол засідання і потім його друкувала на машинці.

¹⁹ Там само. – Спр. 676. – Арк. 17–27.

²⁰ Див.: Винар Л. Автобіографія Михайла Грушевського з 1926 року. – Нью-Йорк; Мюнхен; Торонто, 1981. – Ч. 2. – 47 с.

²¹ Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 1414. – Арк. 17.

²² Там само.

Матеріали Українського історичного товариства (США) в архіві Омеляна Пріцака...

групи, Управи УІТ, були членами УІТ та авторами УІ. Тому ці документи є також важливими не лише в контексті досліджень наукових біографій вчених, але й з точки зору створення цілісного “наукового” образу УІТ та УІ, які протягом 50 років об’єднували представників різних поколінь української історичної науки. Найбільш цінними в колекції О. Пріцака варто назвати матеріали першого і багатолітнього керівника УІТ Олександра Оглоблина, його заступниці в УІТ Наталії Полонської-Василенко, а також членів УІТ та редакційної колегії УІ – Ярослава Пастернака, Олександра Домбровського, Миколи Чубатого, Аркадія Жуковського, Марка Антоновича, Теодора Мацьківа та ін., зокрема їхні наукові праці у вигляді автографів та опубліковані, листи вчених до О. Пріцака, в тому числі часу їхньої участі в діяльності УІТ та УІ²³.

Доповненням до архівних документів щодо історії УІ та УІТ і свідченням міжособистісних контактів представників української науки за кордоном є низка праць Л. Винара в книжковій колекції О. Пріцака, більша частина яких була подарована автором ученому і містить дарчі написи. Серед них варто вказати на одні з перших друкованих праць Л. Винара “Андрій Войнаровський”²⁴ та “Князь Дмитро Вишневецький”²⁵, які автор передав О. Пріцакові під час зустрічі в Нью-Йорку в 1965 р. У вищезазначених та інших книгах Л. Винара містяться паперові закладки О. Пріцака, що вказують на інтерес вченого до наукових досліджень молодшого колеги.

Представлений огляд матеріалів УІТ та УІ в архівній колекції О. Пріцака дає підстави стверджувати, що зібраний вченим комплекс матеріалів має не лише історичну, але й наукову цінність у контексті дослідження постання і функціонування УІТ – одного з українських наукових осередків, що протягом понад півстоліття об’єднував представників історичної науки, які мешкали в різних країнах і які представляли українську історіографічну школу за кордоном. Матеріали УІТ та УІ в архіві О. Пріцака, а також їхніх окремих членів і авторів, проливають світло на розвиток української науки й освіти протягом 1960-х – 2000-х років у цілому та є важливим джерелом для дослідження ролі і внеску в цей процес УІТ та УІ.

Оскільки в архіві О. Пріцака зберігся лише один лист-відповідь вченого до Л. Винара, подаємо тексти двох листів, які відображають основне коло обговорюваних кореспондентами питань, що торкаються і Українського історичного товариства, і Українського наукового інституту Гарвардського університету. Листи публікуються у повній відповідності до текстів оригіналів, за винятком розділових знаків.

²³ Див.: Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 743 (листи О. Оглоблина до О. Пріцака); Спр. 752 (листи Я. Пастернака до О. Пріцака); Спр. 1343, 1344 (матеріали підготовки перевидань праць Я. Пастернака); Спр. 1355 (матеріали підготовки видання “Вибрані твори акад. М. П. Василенка”).

²⁴ *Винар Л.* Андрій Войнаровський: Історичний нарис. – Мюнхен; Клівленд, 1962. – 128 с.

²⁵ *Його ж.* Князь Дмитро Вишневецький. – Мюнхен, 1964. – 95 с.

ДОДАТКИ

№ 1

**Лист Любомира Винара до Омеляна Пріцака
від 21 січня 1968 року**

Високоповажний Пан
Проф. Д-р. О. Пріцак

21.І.1968

Вельмишановний Пане Професоре,

В першу чергу вітаю Вас з успіхами відносно оснування катедри українознавчих дисциплін при Гарвардському Університеті. Уважаю, що це буде великим нашим досягненням¹.

Якщо б Ви бажали написати про Ваші плани і заходи щодо катедри для “Українського Історика” – буду Вам вдячний. Також хочу присвятити одне число У. І.² проф. І. Крипякевичеві – був би вдячний за Вашу статтю або спогад про нього³.

З інших справ – свого часу кол[ега] Лисяк-Рудницький⁴ писав, що Ви надішлете мені матеріяли П. Грицака⁵. Я до сьогодні їх не одержав. Якщо б Ви їх мали, прошу ласкаво надіслати.

“Український історик” дуже важко видавати через вузьку фінансову базу, а здається, що журнал потрібний.

При цій нагоді прошу Вас вирівняти членські вкладки в УІТ за 1966 і 1967 рік – тепер кожний доляр нам дорогий у зв’язку з друком наступного числа У. І.

Щиро вітаю Л. Винар.

Наукова бібліотека НАУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 929. – Арк. 12. Оригінал, машинопис. Лист надруковано на бланку Українського історичного товариства, підпис поставлено кульковою ручкою.

№ 2

**Лист-відповідь Омеляна Пріцака Любомиру Винару
(без дати)⁶**

Високоповажаний Пан
Д-р Любомир Винар
Бовлінг Грін, Огайо

Високоповажаний Пане Колего!

Сердечно дякую Вам за Вашого листа від 21 січня, а теж і за Ваші вітання з нагоди покладення підвалин під Український науковий Центр при Гарвардському Університеті.

З приємністю напишу статтю для Вашого журналу про мої плани відновлення постійної наукової дослідчої праці^{*} у всіх трьох головних ділянках українознавства, зокрема в ділянці історії. Сподіюся післати Вам її (статтю) під кінець слідуючого тижня.

Статтю або спогад (із деякими листами до мене, що випадково зберіглися)⁷ про проф. Крипякевича напишу в половині марта.

Теку зі статтями Грицака (шість чисел Київ⁸, два Літературної Газети⁹, одно Розбудови держави¹⁰ та некролог¹¹) пересилаю Вам сьогодні. Я ще раз прочитав їх

* Підкреслено О. Пріцаком.

Матеріали Українського історичного товариства (США) в архіві Омеляна Пріцака...

усі. На мою думку, крім двох, вони не надаються для передруку. Це принагідні статті початківця, хоч талановитого, але все-таки ще мало обізнаного із ремеслом історика. Дві статті, що я їх міг би рекомендувати до передруку (очевидно із деякою редакторською коректою), це:

Ще про Київщину після татарського погрому (Розбудова держави)¹²,
Новий промінь світла на нашу державну бувальщину (Київ)¹³.

На жаль, тека Івана Лисяка-Рудницького не повна. Про інші статті Грицака я нічого сказати не можу, бо їх не читав. (Посмертне видання його Гал.-Вол. Держави¹⁴ до передруку ніяк не надається).

Додаю до мого листа чек на двадцять дол[арів]

З сердечним привітом,

Омелян Пріцак.

Чи будете в Нью-Йорку 24 лютого? Проф. Оглоблин буде брати участь в конференції дійсних членів УВАН. Мені хотілось би зустрітися з Вами, щоб поговорити у деяких важних справах.

Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 929. – Арк. 13. Машинопис. Копія.

КОМЕНТАРІ

1. Лист Л. Винара написаний щойно після підписання угоди між Фондом кафедр українознавства та Президентом Гарвардського університету про створення українознавчого центру в цьому університеті, що відбулося 19 січня 1968 р.

2. Журнал Українського історичного товариства “Український історик”.

3. Для “Українського історика” О. Пріцак підготував біографічний нарис про Івана Крип’якевича. Див.: *Пріцак О. Іван Крип’якевич...* – С. 82–86.

4. Іван Лисяк-Рудницький у 1985 р. планував видати праці Павла Грицака окремим виданням, однак цей задум не здійснився.

5. Грицак Павло Євгенович (26.04.1925, Перемишль – 02.06.1958, Нью-Йорк) – дослідник історії України, навчався в Українському вільному університеті (Мюнхен), Мюнхенському (Німеччина), Міннесотському (США) та Фордгеймському (Нью-Йорк, США) університетах. Друкував свої історичні розвідки в українських зарубіжних часописах “Розбудова держави”, “Київ”, “Українська літературна газета”, автор спогадів “Вежі й кулемети. Спогади”. – Мюнхен, 1959. – 148 с.

6. Відповідно до змісту листа О. Пріцак написав його до 24 лютого 1968 р.

7. В архіві О. Пріцака зберігається 12 листів та 2 листівки І. Крип’якевича до О. Пріцака, з яких 6 датовані 1940–1944 рр., 8 – 1959–1967 рр. Див.: Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 718 (листи І. Крип’якевича до О. Пріцака).

8. Київ. Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. Виходив у Філадельфії в 1949–1964 рр.

9. Українська літературна газета. Місячник літератури, мистецтва, критики, наукового і громадського життя. – Виходив у Мюнхені в 1955–1960 рр.

10. Розбудова держави. Академічний журнал. Виходив у Мюнхені (1949–1950), Монреалі (1951–1953), Клівленді (1954), Денвері (1955–1957).

11. Ймовірно, мова йде про: Pavlo Hruscak: (Obituary) // *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the United States*. – New York, 1958. – Vol. 6. – No 3/4. – P. 1447–1448.

12. *Грицак П.* Ще про Київщину після татарського погрому // *Розбудова держави*. – 1955. – Ч. 1 (16). – С. 17–20.

13. *Його ж.* Новий промінчик світла // Київ. – Філадельфія, 1955. – № 2. – С. 76–78.

14. Мова йде про працю: *Його ж.* Галицько-Волинська держава. – Нью-Йорк, 1958. – 176 с.

Таїса Сидорчук (Київ). **Матеріали Українського історичного товариства (США) в архіві Омеляна Прицака: Зміст та класифікаційно-типологічні характеристики**

Стаття покликана дати загальний огляд матеріалів Українського історичного товариства (США) та його журналу “Український історик”, які зберігаються в архівній колекції видатного вченого Омеляна Прицака (1919–2006) в Національному університеті “Києво-Могилянська академія”. Авторка висвітлює склад, зміст і особливості документів Українського історичного товариства та їхнє значення для відтворення історії постання і діяльності товариства, а також для дослідження біографій членів товариства – відомих українських вчених. На основі аналізу насамперед листування засновника УІТ Любомира Винара та Омеляна Прицака у статті визначені періоди співпраці О. Прицака з товариством і його внесок у видання “Українського історика”.

Ключові слова: Українське історичне товариство, “Український історик”, Омелян Прицак, Любомир Винар, архівна колекція, архівний документ.

Taissa Sydorчук (Kyiv). **Documents of Ukrainian Historical Association (USA) in the Archival Collection of Omeljan Pritsak: A Content, Classification, and Typological Analyses**

The paper is devoted to the general overview of the documents of Ukrainian Historical Association (USA) and its journal “Ukrainian Historian” (*Ukrainskyi istoryk*). They are conserved in the archival collection of the outstanding scholar, Omeljan Pritsak (1919–2006), at the National University “Kyiv-Mohyla Academy”. The author provides an analysis of the composition, content, and peculiarities of the documents of the Ukrainian Historical Association and their significance for the investigation of the biographies of the organization’s members, and well-known Ukrainian scholars. Based on an analysis of the correspondence between the founder of the association Lubomyr Wynar, from one side, and Omeljan Pritsak, from the other side, the author makes the first attempt to distinguish the main periods of the cooperation of Omeljan Pritsak with the Association. Also based on source material, the article also determines the personal contribution of Omeljan Pritsak to the edition of “Ukrainian Historian”.

Keywords: Ukrainian Historical Association, “Ukrainian Historian”, Omeljan Pritsak, Lubomyr Wynar, archival collection, archival document.